

post tempora Davidis contigerunt; & Græci quidem, ut Chrysostomus, Theodoretus, & Euthymius docent, Psalmum hunc cantari in persona Machabaorum, qui gravissimas calamitates ab Antiocho, alijsq; Regibus Syria, vel Aegypti passi sunt. Latini verò, ut Ambrosius, Hieronymus, & Augustinus, volunt in hoc Psalmo exprimi voces Sanctorum Martyrum, qui crudelissimas persecutiones à Romanis Imperatoribus pertulerunt. Sed conciliari possunt hæ Patrum sententia, si dicamus Psalmum præsentem ad utrosq; pertinere, ad Machabæos, & ad Christianos: similes enim persecutiones utriusque passi sunt, & propter causam eandem, propter confessionem videlicet, & legem eiusdem veri Dei. Sicut enim hic Psalmus non solum pertinet ad Martyres, qui tempore Neronis passi sunt, sed etiam ad eos, qui tempore Diocletiani, qui plus ducentis annis fuit Nerone posterior; sic etiam pertinere potest ad Martyres, qui sub Antiocho Epiphane decertarunt, qui ducentis circiter annis Neronem præcessit.

EXPLICAT. PSAL. XXXIII.

- I. **D**EUS auribus nostris audiuius, Patres nostri annunciauerunt nobis.
- II. Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

Incipit populus Dei in persecutione positus, & pro afflictione gemens commemorare magnalia, quæ Deus pro fidelium suorum defensione aliquando fecit; & mirari, cur nunc eosdem fideles suos dereliquisse videatur; ut hac commemoratione, & admiratione Deum ad misericordiam fleat. Sed ideò præmisit in titulo David hic intellectu opus esse; quoniam Deus non mutatur, sed medicinam pro tempore mutat, prout populo suo ægrotanti conuenire iudicat. Deus, inquit, Propheta in persona Ecclesiæ, vel Martyrum vtriusque testamenti, auribus nostris audiuius. Dicit autem, auribus nostris, cum satis fuisse videretur dicere, audiuius, vel auribus audiuius, ad maiorem certitudinis expressionem: quo modo S. Ioannes scribit initio

primæ epistolæ, Quod vidimus oculis nostris, & manus nostræ contrectauerunt: videbatur satis fuisse dicere, quod vidimus, & contrectauimus; sed magnam habet vim ad significandam certitudinem exploratam, illud, oculis nostris, manibus nostris. Ita igitur hoc loco dicunt, auribus nostris audiuius, id est, nos ipsi audiuius. Addunt continuò, vnde audierint; ac dicunt, Patres nostri annunciauerunt nobis, id est, non accepimus incerto rumore ab hominibus ignotis; sed ipsi Patres nostri, viri fide dignissimi, qui nos filios suos nunquam decepissent, ipsi, inquam, annunciauerunt nobis. Quid autem audierint à Patribus, explicant, cum addunt, Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis; id est, annunciantibus Patribus audiuius mirabile opus, quod fecisti in diebus eorum, ipsis videlicet videntibus; & etiam opus, quod fecisti in diebus antiquis, quod Patribus suis narrantibus ipsi Patres nostri audierunt. Non multum refert, quòd in hebræo non habetur, & vnde aliqui exponunt, in diebus eorum, qui sunt dies antiqui.

Manus tua gètes disperdidit, & plantasti eos, afflixisti populos, & expulisti eos.

Explicat in particulari vnū ex operibus mirabilibus, quod Deus fecit pro fidelibus suis in diebus Patrum, ac dicit, Manus tua gètes disperdidit, id est, potentia tua disperdidit ex terra promissionis gètes Chanaanæorum, & Iebuseorum, quæ in illa habitabant. & plantasti eos, id est, & gentibus illis eiectis, plantasti Patres nostros in illa ipsa terra. Afflixisti populos, & expulisti eos, id est, disperdidit illos manus tua, quia afflixisti grauissimis præliis populos illarum gentium, & tandem deuictos expulisti, ut locum darent populo tuo. Ex hoc loco intelligimus, quod supra dictum est, Patres nostri annunciauerunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum; non esse accipiendum de narratione immediata, sed mediata, id est, mediante successione filiorum:

III